

Student

VÅRDFÖRBUNDET STUDENT

VFU-rapport 2024

Så tycker Vårdförbundets studentmedlemmar om den verksamhetsförlagda utbildningen 2024

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Förord	3
2. Sammanfattning	4
3. Metod	5
4. Resultat VFU-enkät 2024	6
4.1 VFU-platser och schemaläggning	6
4.2 Samarbete mellan lärosäte och praktikplatsen	7
4.3Handledningen och handledarens roll	8
4.4 Arbetsmiljö under VFU	9
5. VFU-rankingen – Årets lärosäte	14
6. Slutsats	15
6.1 Analys	15
6.2 Vårdförbundet Students förslag för en förbättrad VFU	15

1. Förord

Framför dig har du Vårdförbundet Students årliga VFU-rapport 2024. Den sammanställer studenternas upplevelser av sin verksamhetsförlagda utbildning, VFU, och riktar sig till lärosäten, arbetsgivare och beslutsfattare. Vårdförbundet Student organiserar studenter som utbildar sig till yrkena biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska.

En bra VFU är en central del av utbildningen och grundläggande för att studenter ska vilja fortsätta arbeta inom vården. I år ser vi flera positiva tendenser! Fler upplever att deras handledare tagit sig tid att utbilda och stötta och färre upplever brister i handledningen. Det är fortfarande för få som är nöjda, så det behövs mer tid för handledare att få rätt förutsättningar för uppdraget.

Hela 75 procent upplever att de har använts som extrapersonal och den upplevda stressen är fortfarande för hög. Bara runt hälften får sitt schema i god tid och hela 20 procent har upplevt sig diskriminerade.

Det är nionde gången vi sammanställer VFU-rapporten och i år svarade hela 1 277 studentmedlemmar, vilket är fler än tidigare år. Vi är glada att så många engagerar sig i frågan och har tagit sig tid att svara.

Vi hoppas ni läser denna rapport med stort intresse och genom informationen från dagens studenter får inblick vad som fungerar gällande den nuvarande VFU:n och vad som kan förbättras.

Marlene Juhl. Ordförande
Vårdförbundet Student

Ebba Claesson
Vice ordförande

Emma Lindell
Ledamot

Hanifa Ishaq
Ledamot

Esha Hoque
Ledamot

Cain Rocabado Hellgren
Ledamot

2. Sammanfattning

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) utgör en stor och betydande del i utbildningarna till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska. Studenterna får under sin VFU möjlighet att träna praktiska färdigheter och omsätta de teoretiska kunskaperna i praktik under handledning. Studenterna får kunskap inom respektive huvudområde:

- Biomedicinsk laboratorievetenskap
- Omvårdnadsvetenskap
- Radiografi

Sedan 2015 har Vårdförbundet Student drivit frågan om jämlik VFU och genomför årligen en undersökning som presenteras i en VFU-rapport.

Rapporten 2024 baseras på en enkät som besvarats av 1 277 studenter (jämfört med föregående år samma period då 975 studenter svarade). Enkäten skickades till studerande i termin två samt termin tre till sex.

Generellt visar resultatet att VFU har god kvalitet men att det finns utvecklingsområden. Det sammanfattande betyget i år för samtliga VFU-placeringar respondenterna varit på 4,4 vilket är samma siffra som år 2023. Skalan går från 1 (mycket dålig) till 6 (mycket bra).

4,4

Rapporten ger oss en inblick i flera viktiga aspekter av VFU:n. Här är några nyckelpunkter:

1. VFU platser och schemaläggning:

- 98 procent av de tillfrågade har erbjudits VFU-plats.
- Hälften av studenterna har ofta eller alltid fått sina scheman i god tid.
- Nära 80 procent har haft möjlighet till 11 timmars dygnsvila under VFU:n.

2. Samarbete mellan lärosäte och praktikplatsen:

- Majoriteten, 60 procent, upplever att samarbetet fungerar bra.

3.Handledning och handledarens roll:

- Handledarna är avgörande för VFU upplevelsen.
- Närmare 70 procent av studenterna är nöjda med sina engagerade handledare.
- Många har haft möjlighet till reflektion tillsammans med handledaren.

4. Arbetsmiljö under VFU:

- En tredjedel upplever alltid eller ofta att de upplevt en påtaglig stress under sin VFU.
- 67 procent svarar att deras psykiska hälsa någon gång påverkats negativt på grund av VFU.
- Mer än 75 procent av studenterna används ibland, ofta eller alltid som extra personal.
- 30 procent har under stor del av sin VFU blivit handledd av annan profession.
- Nästan femte student har upplevt diskriminering, hot och våld under sin VFU.

3. Metod

Undersökningen genomfördes som en webbenkät och kunde besvaras under perioden 23 februari till 24 mars 2024. Flera påminnelser skickades också ut under perioden.

Definitioner

I rapporten benämns högskolor och universitet även som lärosäte.

Urval och svarsfrekvens

Webbenkäten har skickats till samtliga medlemmar i Vårdförbundet Student från andra till sjätte terminen på utbildningarna till sjuksköterska, röntgensjuksköterska och biomedicinsk analytiker. Kravet har också varit att studenten har en registrerad e-postadress i Vårdförbundets medlemsregister och medger utskick. Undersökningen är alltså inte en totalundersökning sett till samtliga studenter på de aktuella utbildningarna. Däremot utgör studien i princip en totalundersökning bland de studerande som är medlemmar i Vårdförbundet Student.

1 277 studenter valde att besvara enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på cirka 18 procent. Antalet svar per lärosäte varierar mellan 32 och 108, med en median på 50. Frågor om lärosäte, program, termin och betyg på VFU var obligatoriska att besvara i formuläret för att komma vidare i enkäten, medan övriga var valfria.

Svarande:

1 277

Svar fördelat på utbildningar:

Andel

Biomedicinsk analytiker:

5,1 procent

Röntgensjuksköterska:

5,3 procent

Sjuksköterska:

89,6 procent

Bortfall

Vi kan se att antalet svar och fördelningen på de olika lärosätena till stor del följer utfallet tidigare år. Vi kan därför inte se att det skulle finnas något systematiskt bortfall som påverkat resultatet även om vi gärna sett att än fler besvarat enkäten.

4. Resultat VFU-enkäten 2024

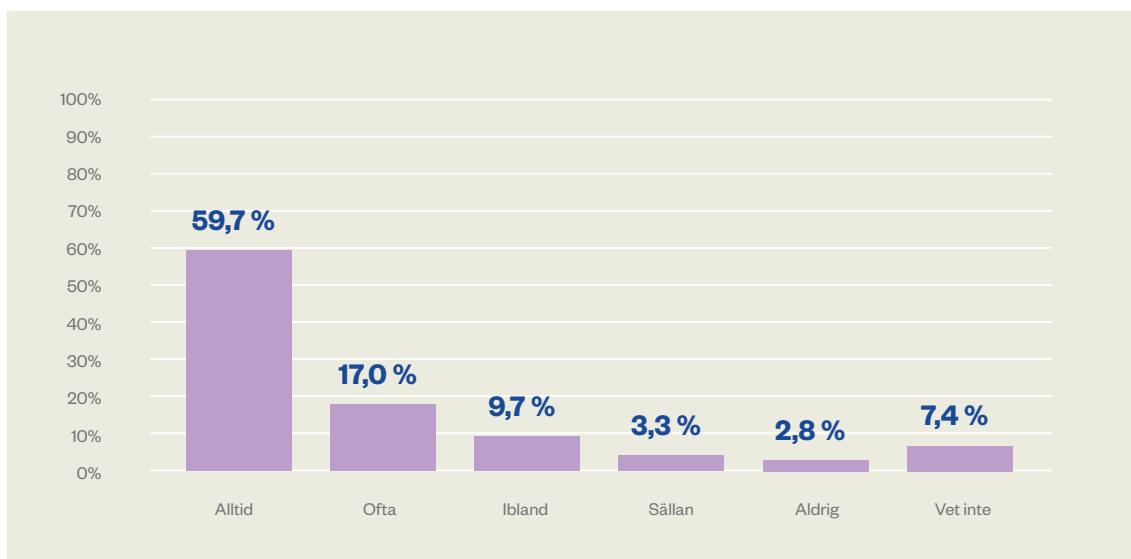
4.1 VFU platser och schemaläggning

Tillgången till platser för verksamhetsförlagd utbildning har under senare år lyfts som ett hinder för antalet platser på hälso- och sjukvårdsutbildningarna. I årets VFU-undersökning är det därför positivt att endast två procent svarat att det hänt att lärosätet inte kunnat erbjuda dem någon VFU-placering. Det är en tydlig förbättring från tidigare års undersökningar.

När studenten väl tilldelats sin VFU-placering är det skönt att i tid kunna förbereda sig för den praktiska utbildningen. Hälften av studenterna uppger att man fått sitt schema i tid, det vill säga senast två veckor innan sin VFU-period. Men var fjärde student uppger att man sällan eller aldrig fått sitt schema senast två veckor innan.

Positivt är att majoriteten av studenterna haft scheman under VFU:n som möjliggjort minst 11 timmars dygnsvila.

Har ditt schema för VFU efter den 1 oktober 2023 gjort att du fått minst 11 timmars dygnsvila?

4.2 Samarbete mellan lärosäte och praktikplatsen

Vad gäller samarbetet med VFU-placering och lärosäte så svarar 60,8 procent att samarbetet fungerade bra och 18 procent ansåg att samarbetet inte fungerade bra. Nästan en femtedel, 18,4 procent, vet inte hur samarbetet fungerar. Svaren ser liknande ut över samtliga terminer.

Bara 35 procent vet att det finns ett programråd på sitt lärosäte där studenter och utbildningsansvariga träffas, vilket också kan påverka VFU-perioden.

”Jag vet inte så mycket om det faktiskt. Skulle önska att det gick ut något mejl med en sammanfattning eller liknande efter varje programråd, samt mer info om vem som är programråd från varje termin osv.”

”Som representant i programrådet för sjuksköterskeprogrammen [PRS] tycker jag att samarbetet mellan studenter och ansvariga fungerar jättebra. Lärarna lyssnar på de åsikter som vi studenter har samt gör förändringar utifrån våra förslag.”

4.3 Handledningen och handledarens roll

För att studenten ska ha bästa möjligheterna att nå lärandemålen behövs en handledare som är väl insatt i VFU-placerings rutiner. I årets enkät ser vi att fler uppger att handledarna alltid tagit sig tid att utbilda och stötta, 30 procent, jämfört med förra årets 25 procent. Det är en positiv utveckling som behöver hållas i. Drygt 70 procent uppger att handledarna alltid eller ofta har varit engagerade och tagit sig tid för studenterna.

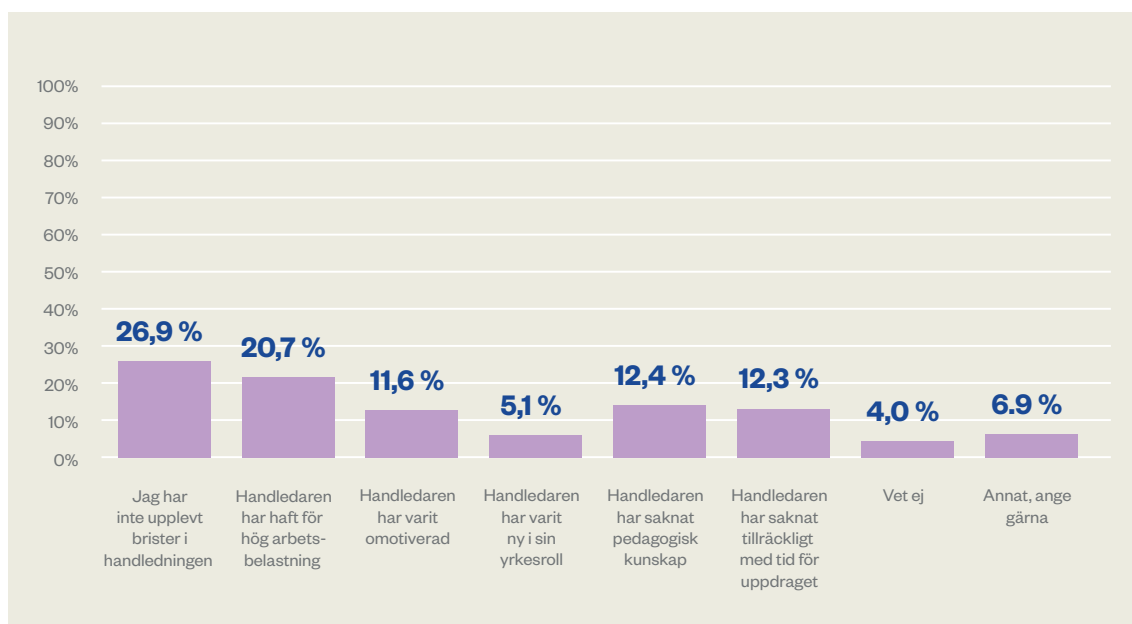
Däremot ser vi att den höga arbetsbelastningen och brist på personal påverkar handledningen under VFU.

- Var femte student upplevde att handledaren haft för hög arbetsbelastning.
- 12 procent upplevde att handledaren inte hade tid för uppdraget.

”Stressen är påtaglig samt att ibland får man mer negativ feedback och inte så mycket information eller blir upplärd ordentligt för att våga utföra ett moment.”

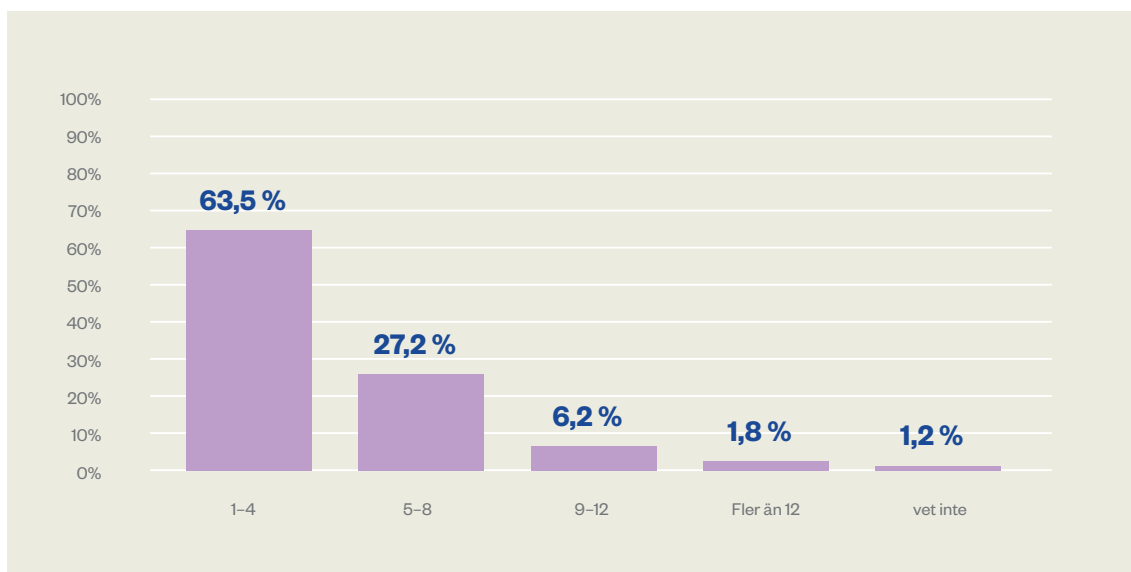
”Handledarens arbetsbelastning. Stressiga arbetsplatser med missnöjd (och gråtande) personal vilket gjort att stämningen varit jobbig och man själv känt sig hjälplös. Även en stress och oro att det är sådana arbetsplatser man ska komma ut till som färdig ssk.”

Om du upplevt brister i handledningen. Vad uppfattar du varit den främsta orsaken till det?

I de fall som studenterna upplevt brister menar de att det främst beror på att handledaren har haft för hög arbetsbelastning, inte tillräckligt med tid och/eller kunskap. Det bekräftar Vårdförbundets bild av en pressad arbetsmiljö inom hälso- och sjukvården.

Hur många handledare har du haft som mest under en och samma VFU-period?

Kontinuitet i handledarskapet ger bättre förutsättningar för studenterna att känna sig trygga under sin VFU-placering och gör att studentens lärande kan följas i enlighet med samtliga lärandemål, det behövs en handledare som är väl insatt i VFU-placeringens rutiner.

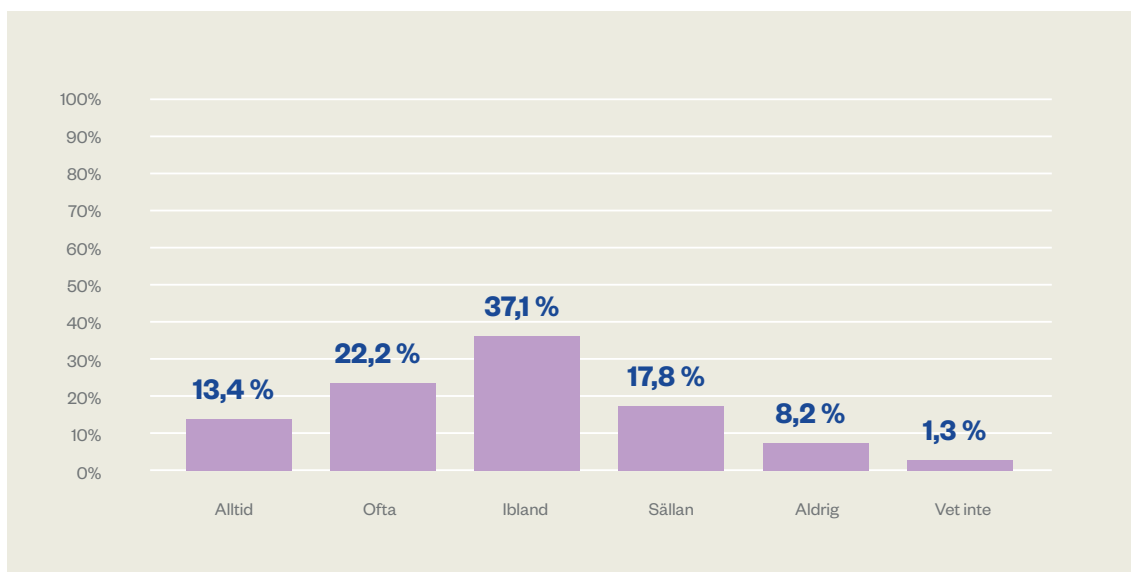
Att enstaka tillfällen ha en handledare som är från en annan profession än den studenten tillhör kan inträffa. Att däremot handledas av en handledare från en annan profession under mer än hälften av en VFU-period är negativt för studenten.

Hela 30 procent uppger att de handledts av annan profession under hälften eller mer av en VFU-period. Detta är definitivt inte vad VFU-perioden är till för.

4.4 Arbetsmiljö under VFU

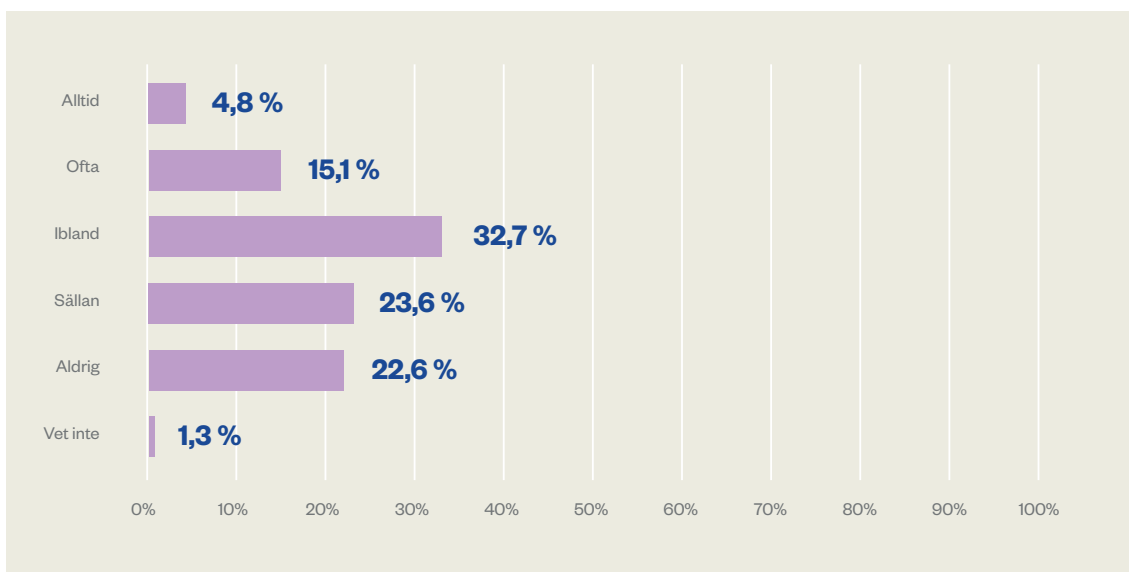
I enkäten vittnar studenter om en krävande arbetsmiljö i slimmade organisationer, en hög arbetsbelastning för både handledaren och studenten. Cirka 70 procent har upplevt att de alltid, ofta eller ibland upplevt en påtaglig stress under sin VFU period. Positivt är dock att en majoritet av studenterna har fått stöd av sin handledare (93,7 procent) som hen behövt.

”Handledaren gjorde det bästa utifrån situationen, däremot arbetade handledaren inte inom den yrkesgrupp som jag utbildar mig till. Därför kunde hen omöjligt lära ut det som egentligen var mest relevant för mig”

Har du upplevt påtaglig stress någon gång under din VFU?

”Hög arbetsbelastning, brist på personal, kan ej hantera stress, får ej återhämtning.”

Har du upplevt att du blivit använd som extrapersonal?

Alarmerande är att så många av de tillfrågade uppger att de använts som extrapersonal trots att de inte är färdigutbildade.

Kombinationen av att handledaren måste jobba vanligt samtidigt som hen har student när det redan är personalbrist är ingen bra kombination och påverkar alla inblandade tyvärr.

En av fem studentmedlemmar uppger att det förekommer diskriminering under VFU:n. Det som utmärker sig är diskriminering på grund av:

- Ålder (49 procent)
- Etnicitet (35 procent)
- Kön (29 procent) i nämnd ordning

”Handledarna besitter en otroligt stor makt över hur studenterna upplever sin VFU tid. Känner studenten sig i vägen eller inte välkomnad färgas detta så starkt i upplevelsen.”

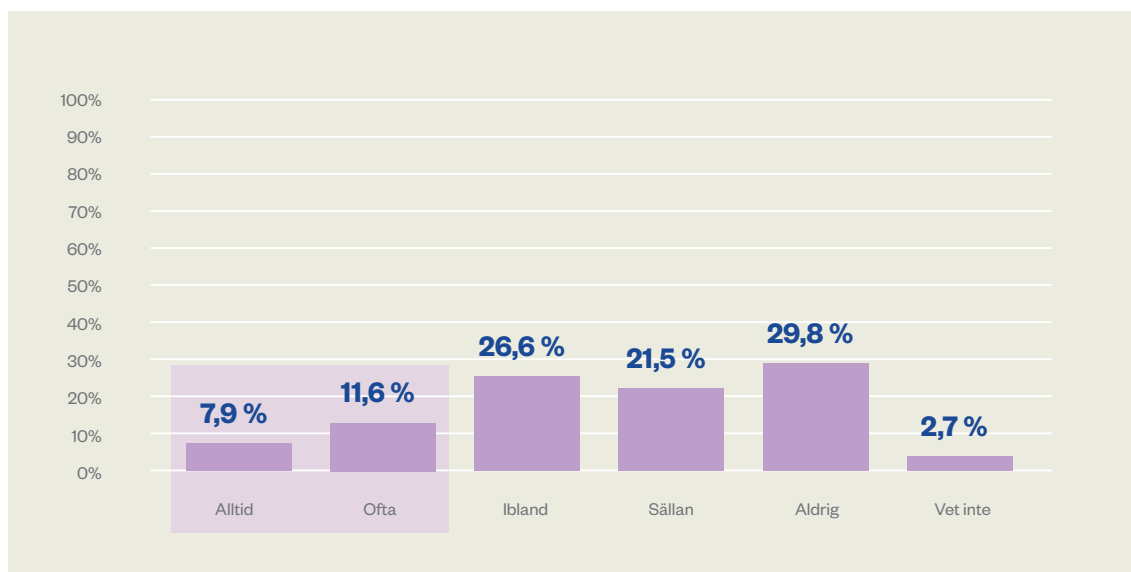
Om en student blir illa behandlad under sin VFU är det viktigt att få stöd och därför viktigt att veta vem studenten ska vända sig till.

- 67 procent svarade att de *alltid* eller ofta vet vem de ska kontakta.
- 13 procent uppgav däremot att de sällan eller aldrig visste var de skulle vända sig.

Lärosätet har en viktig roll att informera studenterna inför varje VFU-period var de kan vända sig för att på så sätt sänka tröskeln för en student att höra av sig. Det är också viktigt att lärosätet visar att de tar studenterna på allvar när de väl kontaktar lärosätet.

En stor andel av studenterna rapporterar att deras psykiska hälsa har påverkats negativt av VFU. Hela 46,1 procent anger att detta alltid sker ofta eller ibland. Brister i boende, hög arbetsbelastning, personalbrist och negativ arbetsmiljö bidrar till stress och ångest. Studenter upplever också brist på handledning och positiv feedback, vilket leder till känslor av otillräcklighet och oro. Sömnstörningar, dåligt bemötande och orimliga krav är vanliga problem som nämns. Många känner sig isolerade och osäkra, och det finns vittnesmål om mobbning och att inte bli lyssnade på. Ovan faktorer samverkar för att skapa en ohälsosam arbetsmiljö som påverkar både lärande och välmående negativt.

Upplever du att din psykiska hälsa påverkats negativt på grund av genomförd VFU?

Fick magkatarr av stress på sista VFU. Har mått dåligt över min förmåga, prestation och val av yrke. Har ibland ångrat mig eller undrat varför jag är där.

5. VFU-rankingen – Årets lärosäte

Likt tidigare år baseras VFU-rankingen på frågan "Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar?". Det lärosäte som fått bäst resultat och enligt studenternas omdömen haft de mest uppskattade VFU-placeringarna i år är:

1. Högskolan Kristianstad
2. Röda Korsets Högskola
3. Högskolan i Halmstad

***Vårdförbundet Student
önskar vinnarna stort grattis!***

6. Slutsats

6.1 Analys

Studenterna är generellt sett nöjda med sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU). Samtidigt finns det flera strukturella och organisatoriska brister som behöver åtgärdas. Ett återkommande problem är arbetsmiljön, där både handledare och studenter upplever hög arbetsbelastning. Detta skapar stress som påverkar lärandet negativt. Nästan 70 procent av studenterna har upplevt påtaglig stress, och mer än hälften har ibland använts som extrapersonal. Denna användning av studenter som arbetskraft underminerar utbildningens syfte och riskerar att skapa långsiktiga konsekvenser för kvalitén på vården.

En annan viktig slutsats är handledningens betydelse. Trots att många studenter rapporterar att deras handledare är engagerade, uppger en betydande del att handledningen brister på grund av för hög arbetsbelastning hos handledaren. Denna brist på kontinuitet och tid för handledning gör att studenten inte alltid får möjlighet att nå sina lärandemål. Lösningen på detta problem kräver att handledning erkänns som ett specifikt uppdrag med tillräckliga resurser och tid för att stödja studentens utveckling.

Det finns allvarliga utmaningar med diskriminering och otrygghet, där nästan var femte student har upplevt diskriminering. Detta är ett tecken på att det krävs mer arbete för att skapa en inkluderande och säker arbetsmiljö, vilket är avgörande för både välmående och inlärning.

Sammanfattningsvis finns behov av långsiktiga strukturella förändringar. För att säkerställa att VFU-perioderna håller hög kvalitet behöver samverkan mellan lärosäten och verksamhet förbättras, arbetsbelastningen hos handledare måste reduceras och en trygg lärande miljö för studenterna måste prioriteras.

6.2 Vårdförbundet Students förslag för en förbättrad VFU

- **Kvalitetssäkring av VFU-platser bör göras och regelbundet följas upp.**
- **Nationell struktur för hur regioner, kommuner och privata vårdgivare med offentlig finansiering är skyldiga att tillhandahålla tillräckligt med VFU-platser.**
- **Inför krav på att alla VFU-handledare genomgår en handledarutbildning av akademisk nivå och att huvudhandledare har examen på avancerad nivå.**
- **Minska arbetsbelastningen för handledarna och börja se handledning som ett uppdrag.**

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen. Vi är cirka 114 000 barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor som arbetar för en personcentrerad säker vård och ett hållbart yrkesliv. Tillsammans utvecklar vi villkor, yrke och vård.

vardforbundet.se

